MINISTERSTVO
PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Inšpekcia v sociálnych veciach
Špitálska 4, 6, 8, 816 43 Bratislava

Číslo spisu: 14828/2024-M_OdISVNR
Číslo záznamu: 64569/2024

V Bratislave, 6. mája 2024

ROZHODNUTIE O POVINNOSTI PRIJAŤ NEODKLADNÉ OPATRENIE

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo") podľa ustanovenia § 3 ods. 1 písm. a), ustanovenia § 7 ods. 1 písm. d), ustanovenia § 7 ods. 6 zákona č. 345/2022 Z. z. o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o inšpekcii v sociálnych veciach") a podľa ustanovenia § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok")

UKLADÁ

DOZOROVANÉMU SUBJEKTU
podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. c) zákona o inšpekcii v sociálnych veciach

CENTRUM PRE DETI A RODINY [redacted]

[redacted]
(ďalej len „centrum pre deti a rodiny" alebo „dozorovaný subjekt")

povinnosť prijať neodkladné opatrenie na odstránenie zistených nedostatkov, pri ktorých možno dôvodne predpokladať vystavenie dieťaťa, pre ktoré centrum pre deti a rodiny vykonáva opatrenia podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 305/2005 Z. z."), ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu, a to:

- **ZABEZPEČIŤ PRE MALOLETÉ DETI** [redacted] A [redacted] UMIESTNENÉ V CENTRE PRE DETI A RODINY **NÁLEŽITÚ OCHRANU A STAROSTLIVOSŤ, NEVYHNUTNÚ PRE ICH BLAHO A V SÚLADE S ICH NAJLEPŠÍM ZÁUJMOM, OSOBITNE OCHRANU DÔSTOJNOSTI, DUŠEVNÉHO, TELESNÉHO A CITOVÉHO VÝVINU A ZDRAVOTNÉHO STAVU, IHNEĎ.**

- **NEPOUŽÍVAŤ PROSTRIEDKY NA MECHANICKÉ OBMEDZOVANIE VOĽNÉHO POHYBU MALOLETÝCH DETÍ** [redacted] A [redacted], UMIESTNENÝCH V CENTRE PRE DETI A RODINY **V SITUÁCIÁCH, KEĎ NIE JE BEZPROSTREDNE A PRIAMO**

OHROZENÝ ICH ŽIVOT ALEBO ZDRAVIE, IHNEĎ.

- **NEPOUŽÍVAŤ V SITUÁCII, KEĎ JE BEZPROSTREDNE OHROZENÝ ŽIVOT ALEBO ZDRAVIE MALOLETÝCH DETÍ** [redacted] A [redacted], UMIESTNENÝCH V CENTRE PRE DETI A RODINY, **NEPRIMERANÉ PROSTRIEDKY OCHRANY A STAROSTLIVOSTI, IHNEĎ.**

ODÔVODNENIE ROZHODNUTIA

1. Zamestnanci Inšpekcie v sociálnych veciach ministerstva (ďalej len „ISV") na základe **poverenia na výkon dozoru** podľa ustanovenia § 6 ods. 1 zákona o inšpekcii v sociálnych veciach č. 25/2024/OIvSPODaSK **začali dňa 31. januára 2024** v centre pre deti a rodiny výkon dozoru nad dodržiavaním zákona č. 305/2005 Z. z. pri vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Predmetom dozoru je v zmysle vyššie špecifikovaného poverenia a jeho dodatku č. 2 zo dňa 25. marca 2024 **dodržiavanie povinností centra pre deti a rodiny** podľa zákona č. 305/2005 Z. z. za obdobie od 1. júla 2023 do dňa začatia dozoru, konkrétne povinností podľa:

   - *ustanovenia § 6 zákona č. 305/2005 Z. z. – dbať na to,* ***aby nedochádzalo k ohrozovaniu alebo porušovaniu práv dieťaťa, zabezpečovať dieťaťu ochranu a starostlivosť****, ktorá je nevyhnutná pre blaho a ochranu jeho právom chránených záujmov;*
   - *ustanovenia § 7 ods. 3 zákona č. 305/2005 Z. z. –* ***zákaz používať všetky formy telesných trestov*** *na dieťati a iné* ***hrubé alebo ponižujúce formy zaobchádzania a formy trestania*** *dieťaťa, ktoré mu spôsobujú alebo môžu spôsobiť fyzickú ujmu alebo psychickú ujmu; zákaz používať ako výchovný prostriedok zákaz kontaktu s rodičmi a ďalšími blízkymi osobami, sociálne vylúčenie, vyžadovanie neprimeraných fyzických výkonov, zásahov do vonkajšieho vzhľadu a nosenia znevažujúceho oblečenia, neodôvodnené zasahovanie do stravovania a iné výchovné prostriedky a postupy práce, ktoré dieťaťu môžu spôsobiť poníženie a môžu neprimerane zasiahnuť do ľudskej dôstojnosti;*
   - *ustanovenie § 46 ods. 5 písm. c) zákona č. 305/2005 Z. z. –* ***zabezpečiť zdravotnú starostlivosť****, povinnú školskú dochádzku a prípravu na povolanie dieťaťu, pre ktoré centrum vykonáva opatrenia pobytovou formou;*
   - ***ustanovenia § 49 ods. 6 zákona č. 305/2005 Z. z.*** *– pripraviť v spolupráci s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, a ak je to vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť dieťaťa možné, aj s dieťaťom, individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa;*
   - ***ustanovenia § 51 ods. 6 zákona č. 305/2005 Z. z.*** *– zaradiť dieťa do šiestich rokov veku do profesionálnej náhradnej rodiny najneskôr do štyroch týždňov od prijatia do centra;*
   - *ustanovenie § 58 ods. 1 a ods. 8 zákona č. 305/2005 Z. z. –* ***viesť zoznam pracovných miest****, na ktorých zamestnanec centra prichádza do osobného kontaktu*

s deťmi a povinnosť ***viesť zoznam vykonaných psychologických vyšetrení*** *zamestnancov centra.*

Ministerstvo v priebehu dozoru svojim **rozhodnutím zo dňa 20. marca 2024** (číslo záznamu 46219/2024, číslo spisu 14828/2024-M_OdISVNR) **uložilo centru pre deti a rodiny povinnosti prijať neodkladné opatrenie na odstránenie zistených nedostatkov, pri ktorých možno dôvodne predpokladať vystavenie dieťaťa**, voči ktorému centrum pre deti a rodiny vykonáva opatrenia podľa zákona č. 305/2005 Z. z., **ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu** - povinnosť **MECHANICKY NEOBMEDZOVAŤ VOĽNÝ POHYB DETÍ POUŽÍVANÍM DVEROVEJ ZÁSTRČE inštalovanej na vonkajšej strane dverí** miestností, kde sa deťom poskytuje bývanie, stravovanie a obslužné činnosti, ani iným obdobným spôsobom, **MECHANICKY NEOBMEDZOVAŤ PRÍSTUP DETÍ k pitnému režimu, stravovaniu a vykonávaniu osobnej hygieny používaním dverovej zástrče inštalovanej na dverách miestností**, kde sa deťom poskytuje bývanie, stravovanie a obslužné činnosti, ani iným obdobným spôsobom, **ODSTRÁNIŤ DVEROVÉ ZÁSTRČE** inštalované na dverách miestností, kde sa deťom poskytuje bývanie, stravovanie a obslužné činnosti, **MECHANICKY NEOBMEDZOVAŤ VOĽNÝ POHYB DETÍ** používaním overalu (oblečenia) za účelom fixácie, ani iným obdobný spôsobom.

Dozorovaný subjekt – centrum pre deti a rodiny – podal voči tomuto rozhodnutiu ministerstva **rozklad** a minister práce, sociálnych vecí a rodiny **rozhodnutie ministerstva zmenil tak, že vypustil jeho posledný výrok** (mechanicky neobmedzovať voľný pohyb detí používaním overalu (oblečenia) za účelom fixácie, ani iným obdobným spôsobom, ihneď), pričom ako **dôvody** mieni predovšetkým **potrebu vylúčenia interpretačných pochybností** v prípadoch bezprostredného ohrozenia života a zdravia, ako aj potrebu **špecifikácie neodkladného opatrenia *vis a vis* prípady, v ktorých existuje dôvodný predpoklad bezúčelného a svojvoľného zásahu do práv dieťaťa**. Ďalej ako dôvod uvádza inštitút **krajnej núdze a kritériá jeho aplikácie** (osobitne **proporcionalita, subsidiarita**, ohrozenie života a zdravia). Zároveň je tu konštatovaná povinnosť centra pre deti a rodiny, aj bez uloženia povinnosti prijať neodkladné opatrenie, postupovať podľa zákona a **neprípustnosť využívania prostriedkov obmedzenia pohybu dieťaťa z preventívnych dôvodov alebo ako kompenzáciu absencie personálu**. Protiprávnosť obmedzovania pohybu je podľa rozhodnutia o rozklade zrejmá v prípade **absencie** aktuálnej medicínskej potreby (bezprostredné ohrozenie života alebo zdravia), či ak sú pri obmedzovaní používané **neštandardné postupy alebo prostriedky**.

K NEODKLADNOSTI OPATRENIA NA ODSTRÁNENIE ZISTENÝCH NEDOSTATKOV A DÔVODNÉMU PREDPOKLADU VYSTAVENIA MALOLETÝCH DETÍ, VOČI KTORÝM DOZOROVANÝ SUBJEKT – CENTRUM PRE DETI A RODINY PLNÍ POVINNOSTI PODĽA ZÁKONA Č. 305/2005 Z. Z. OHROZENIU ŽIVOTA, ZDRAVIA, NEĽUDSKÉMU ALEBO ZLÉMU ZAOBCHÁDZANIU:

2. Maloletým [redacted] (ďalej len [redacted]) a [redacted] (ďalej len [redacted]) **nemôže byť na ťarchu, že boli umiestnené v centre pre deti a rodiny, má im byť poskytovaná náležitá starostlivosť, ktorá nevedie k zhoršovaniu ich stavu, ale naopak k ich prosperovaniu a k ich rešpektovaniu ako jedinečných ľudských bytostí.** Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP") v rozsudku z 23. 01. 2020 vo veci *38067/15 – L. R.*

proti Severnému Macedónsku konštatoval, že umiestnenie dieťaťa do daného zariadenia nebolo vhodné a v dôsledku toho mu **nebola poskytovaná náležitá starostlivosť (nedostatok personálu, nedostatok kvalifikácie)**. To viedlo **k zhoršeniu stavu dieťaťa** (sebapoškodzovanie, oneskorený vývin, nerozvinutá komunikácia). Nedostatočná starostlivosť bola v prípade riešenom ESĽP umocnená ešte tým, že chlapec bol priväzovaný k posteli, v noci i behom dňa. Takéto opatrenie je podľa súdu **nezlučiteľné s ľudskou dôstojnosťou**. A zároveň tým, že bolo uplatňované voči osemročnému dieťaťu, malo na neho nepochybne **väčší dopad, zvlášť psychologický, ako by malo na dospelého človeka** (*Bouyid proti Belgicku, č. 23380/09, rozsudok veľkého senátu ESĽP zo dňa 28. september 2015*). Zároveň bol **zraniteľnejší aj z dôvodu svojho postihnutia, ktoré mu úplne znemožnilo vyjadriť sa a sťažovať sa** (*Keenan proti Veľkej Británii, č. 27229/95, rozsudok ESĽP zo dňa 3. apríla 2001, § 111*). Zároveň súd zdôraznil, že absencia úmyslu ponížiť nevylučuje porušenie článku 3 Dohovoru. Pripútanie k posteli z bezpečnostných dôvodov aby neutiekol a nevystavil sa nebezpečiu, **nie je najmiernejším spôsobom, opatrením k zabezpečeniu bezpečnosti**. Nič nenasvedčovalo tomu, že by boli **zvažované iné alternatívy** a že takéto opatrenie by bolo nevyhnutné vzhľadom na zdravotný stav dieťaťa.

3. **Centrum pre deti a rodiny je podľa ustanovenia § 45 ods. 1 zákona č. 305/2005 Z. z. zariadením kde sa, okrem iného, vykonávajú opatrenia dočasne nahrádzajúce dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu (pobytového opatrenia súdu)**, ktoré by malo poskytovať bezpečnosť, ochranu a starostlivosť. Starostlivosť a ochrana dieťaťa si vyžaduje rešpektovanie a presadzovanie ľudskej dôstojnosti detí ako jednotlivcov, ich telesnej a duševnej integrity. Fyzické osoby bez ohľadu na ich spoločenský status, zdravotný stav, majú byť chránené pred zásahmi, ktoré vedú k znižovaniu ich ľudskej dôstojnosti. Práve rešpektovanie ľudskej dôstojnosti je nevyhnutné pre všeobecný rozvoj fyzickej osoby, pre kvalitu jej života. Preto rozsah ľudskej dôstojnosti nie je možné znižovať vzhľadom na zdravotný stav, a to zvlášť v prípade mentálne postihnutých osôb, ktoré nemajú možnosť sa proti týmto útokom brániť. (*Rozsudok NS ČR sp. zn. 30 Cdo 3223/2011 zo dňa 14. 05. 2013*). Deti [redacted] si vzhľadom na ich fyzické a psychické determinanty celkom určite vyžadujú vyššiu mieru **odbornej starostlivosti a pomoci, osobitne dohľadu a podpory**. I preto sú práve umiestnené v tzv. **špecializovaných samostatných skupinách v rámci centra pre deti a rodiny** (špecializovaná skupina pre deti s duševnou poruchou v prípade [redacted] a špecializovaná skupina pre deti, ktorých zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť pobytovou formou v prípade [redacted]). Na zabezpečenie vykonávania odborných činností v týchto druhoch skupín centra pre deti a rodiny zákonodarca určuje vo vyhláške k zákonu č. 305/2005 Z. z. **počty a profesijnú štruktúru zamestnancov centra** - jeho odborného tímu. V spojitosti s určením **maximálneho počtu detí umiestnených v špecializovanej skupine** (8 detí) má byť práve toto jedným z relevantných nástrojov na náležité usporiadanie a zabezpečenie starostlivosti, podpory a dohľadu pre deti tu umiestnené. Podľa názoru ministerstva **nie je možné túto starostlivosť či pomoc, resp. <u>náležitú starostlivosť</u> nahrádzať opatreniami, ktoré nadmieru, teda <u>neprimerane</u> vzhľadom na situáciu a okolnosti zasahujú do aspektov základných ľudských práv a slobôd. Okrem iného pri posudzovaní neľudského alebo ponižujúceho konania voči dieťaťu, ktoré je zraniteľnou skupinou, sa prah závažnosti ešte znižuje**. Je to z dôvodu, že dieťa je citlivejšie a zraniteľnejšie, a osobitne v prípade, keď je znevýhodnené (zdravotne, či vzhľadom na prostredie, v ktorom vyrastalo/vyrastá, narušené väzby a vystavovanie negatívnym vplyvom). Takéto deti je potrebné chrániť. Podľa článku 23 ods. 1 Dohovoru

o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou predmetného dohovoru, uznávajú, že duševne alebo telesne postihnuté dieťa má požívať plný a riadny život v podmienkach zabezpečujúcich dôstojnosť, podporujúcich sebadôveru a umožňujúcich aktívnu účasť dieťaťa v spoločnosti. Podľa článku 7 ods. 1 Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím zmluvné strany prijmú všetky nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečia deťom so zdravotným postihnutím plné využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými deťmi. Slovenská republika ratifikáciou týchto dohovorov sa zaviazala k ich dodržiavaniu.

4. Fixácie [redacted] – teda **obmedzenie/obmedzovanie voľného pohybu** [redacted] **mechanickými prostriedkami** spočíva v znemožnení pohybov ľudského tela. Zároveň takýmto konaním môže dôjsť k poníženiu dieťaťa, teda k neľudskému a zlému zaobchádzaniu. Podľa štrnásteho bodu všeobecného komentáru č. 13 (2011) Právo dieťaťa na ochranu pred všetkými formami násilia Výboru pre práva dieťaťa (CRC /C/GC/13): *„Rešpektujúce, podporujúce prostredie výchovy bez násilia pomáha deťom uvedomiť si vlastnú osobnosť a rozvíja v nich sociálne, zodpovedné a aktívne občianstvo prispievajúce k zveľaďovaniu miestnej komunity aj širšej spoločnosti. Výskum ukázal, že deti, ktoré nezažili násilie a zdravo sa vyvíjajú, sa v detstve i dospelosti menej pravdepodobne dopúšťajú násilia. Predchádzanie násiliu v jednej generácii znižuje pravdepodobnosť jeho výskytu v nasledujúcej. Vykonávanie článku 19 je preto kľúčovou stratégiou znižovania a prevencie všetkých foriem násilia v spoločnostiach a podpory „sociálneho pokroku a lepšej životnej úrovne" ako aj „slobody, spravodlivosti a mieru vo svete" pre „ľudskú rodinu", v ktorej deti majú rovnaké miesto a hodnotu ako dospelí (preambula Dohovoru)."* Vzhľadom na vyššie uvedené je zjavne neprijateľné, aby v zariadení, ktoré má dbať na ochranu dieťaťa, na jeho všestranný vývin dochádzalo k takémuto konaniu. Dieťa, ako zraniteľná skupina, má mať dôveru v tých, ktorý ho majú chrániť. Dieťa má byť v centre pre deti a rodiny vedené a podporované, aby si osvojovalo návyky, zručnosti a vedomosti potrebné k postupnému osamostatneniu a získavaniu zodpovednosti primeranej jeho veku, zdravotnému stavu.

5. Konanie v rozpore s týmito dohovormi ako aj platnou právnou úpravou v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí môže viesť resp. vedie k neprospievaniu detí (či už v bežných životných situáciách alebo v školskom prostredí, teda pri výchove a vzdelávaní), psychologickým a emocionálnym následkom (pocit odmietnutia a opustenia, problém až neschopnosť vytvorenia si puta s inou osobou, trauma, strach, úzkosť, zničené sebavedomie, neistota, neschopnosť povedať nie a určiť si zdravé hranice, deštruktívne vzťahy), či ďalším duševným poruchám, osobitne je prekážkou napredovania psychomotorického vývoja a vývinu u dieťaťa, často **v budúcnosti ťažko zvrátiteľným, či sanovateľným**.

6. Uloženie povinnosti prijať neodkladné opatrenie podľa zákona o inšpekcii v sociálnych veciach slúži ako **prostriedok okamžitého odstránenia zistených nedostatkov**, z povahy tohto inštitútu jasne vyplýva, že v čase jeho ukladania ešte skutkový stav a jeho právne posúdenie nie sú natoľko ustálené, aby bolo vydané rozhodnutie vo veci samej alebo, aby boli prijaté platné závery v rámci výkonu dozoru, avšak **naliehavosť priebežných zistení vyžaduje okamžité autoritatívne riešenie situácie v podobe ochrany práv dotknutých osôb**, pričom na prijatie takýchto autoritatívnych riešení postačuje existencia dôvodného predpokladu na strane ministerstva.

7. Povinnosť prijať neodkladné opatrenie dozorovanému subjektu je teda uložená centru pre deti a rodiny z dôvodu, že možno dôvodne predpokladať vystavenie maloletých [redacted] voči, ktorým si dozorovaný subjekt plní svoje povinnosti podľa zákona č. 305/2005 Z. z., ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu. Ako neodkladnosť, tak aj **dôvodný predpoklad** spočívajú na informáciách získaných v priebehu dozoru, ustálenom skutkovom stave, odôvodnenom nižšie, o tom, **že dozorovaný subjekt – centrum pre deti a rodiny**:

- **používa prostriedky mechanického obmedzenia voľného pohybu** [redacted], v takých situáciách, v ktorých nie je ustálené bezprostredné a priame ohrozenie ich života a zdravia,
- používa tieto prostriedky ako akési **preventívne opatrenia**, či **generalizovaný spôsob zabezpečovania starostlivosti o** [redacted],
- v situáciách, keď môže ísť o ohrozenie zdravia alebo života [redacted] používa **apriórne, bez ďalšieho a svojvoľne neprimerané prostriedky ochrany a starostlivosti.**

Kvantitatívna a kvalitatívna kumulácia vyššie uvedeného, teda **dôvodný predpoklad o činnosti centra pre deti a rodiny** (dôvodný predpoklad **o mechanickom obmedzovaní voľného pohybu** [redacted] v situáciách, ktoré **nezodpovedajú bezprostrednému ohrozeniu života a zdravia** a dôvodný predpoklad **o používaní neprimeraných prostriedkov telesného obmedzenia** v situáciách, kedy je bezprostredne ohrozený život a zdravie [redacted]), zase **zakladá dôvodný predpoklad ministerstva o tom**, že centrum pre deti o rodiny [redacted] **nezabezpečuje náležitú starostlivosť a ochranu**, teda takú, ktorá je v ich individuálnych prípadoch a s prihliadnutím na ich individuálne okolnosti, nevyhnutná pre ich blaho a v súlade s ich najlepším záujmom, osobitne ochranou dôstojnosti, duševného, telesného a citového vývinu a zdravotného stavu.

Podľa ustanovenia § 1 ods. 2 zákona č. 305/2005 Z. z. je sociálnoprávna ochrana detí súbor opatrení na zabezpečenie **ochrany dieťaťa nevyhnutnej pre jeho blaho, ktorá rešpektuje súčasne jeho najlepší záujem**.

Podľa ustanovenia § 3 ods. 3 tohto zákona je prvoradým hľadiskom pri voľbe a uplatňovaní opatrení **najlepší záujem dieťaťa**. Podľa Čl. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje, okrem iného, **bezpečie** dieťaťa, ako aj **bezpečie a stabilita prostredia**, v ktorom sa dieťa zdržiava, ochrana **dôstojnosti**, ako aj **duševného, telesného a citového vývinu** dieťaťa, okolnosti, ktoré súvisia so **zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa, ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti**, podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na **rozvoj schopností a vlôh dieťaťa**.

Podľa ustanovenia § 6 zákona č. 305/2005 Z. z. subjekty, ktoré vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí sú **povinné dbať na to, aby nedochádzalo k ohrozovaniu alebo porušovaniu práv dieťaťa**.

8. Poverení zamestnanci na výkon dozoru podľa ustanovenia § 7 ods. 1 písm. c) zákona o inšpekcii v sociálnych veciach zdokumentovali zistené skutočnosti obrazovými a zvukovými záznamami, dozorovaný subjekt poskytol podľa ustanovenia

§ 11 ods. 1 písm. b) zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov povereným zamestnancom na výkon dozoru vyjadrenia, informácie ako aj dokumenty, z ktorých boli vyhotovené kópie a tieto boli zaznamenané na nosiči informácií. Záznamy sú obsahom spisového materiálu vo veci dozoru podľa poverenia špecifikovaného v bode 1 odôvodnenia tohto rozhodnutia.

K POVINNOSTI NEPOUŽÍVAŤ PROSTRIEDKY NA MECHANICKÉ OBMEDZOVANIE VOĽNÉHO POHYBU DETÍ V SITUÁCIÁCH, KEĎ NIE JE BEZPROSTREDNE A PRIAMO OHROZENÝ ICH ŽIVOT ALEBO ZDRAVIE A NEPOUŽÍVAŤ NEPRIMERANÉ PROSTRIEDKY OCHRANY STAROSTLIVOSTI:

9. V záznamoch vedených v spisovej dokumentácii [redacted], v pláne výchovnej práce s dieťaťom (obdobie [redacted]) v časti b) citový a sociálny vývin, osobnostné vlastnosti, emócie, komunikácia, vzťahy, postoje, reakcie pri aktuálnej situácii dieťaťa je uvedené: [redacted] Vo vyhodnotení plánu výchovnej práce s dieťaťom za obdobie od [redacted] je uvedené: [redacted]. V pláne výchovnej práce s dieťaťom za obdobie [redacted] sú identické **konštatovania týkajúce sa fixácie**. V pláne výchovnej práce s dieťaťom za obdobie od [redacted] v časti b) pri aktuálnej situácii dieťaťa je uvedené identické tvrdenie ako v obdobiach [redacted]. Vo vyhodnotení plánu výchovnej práce s dieťaťom za obdobie od [redacted] je konštatované: [redacted]. Identické vyhodnotenie obsahuje plán výchovnej práce s dieťaťom za obdobie [redacted]

10. V dennom hlásení z [redacted] je pri [redacted] uvedené [redacted], zo [redacted], zo dňa [redacted] a [redacted] zo dňa [redacted], zo dňa [redacted], akým spôsobom [redacted]. Z vyjadrení vyplynulo, že [redacted]. Vo veci fixovania [redacted] zamestnancom ISV, že: [redacted].

11. Pri [redacted] bolo podľa záznamov v dennom a nočnom hlásení v dňoch [redacted] uvedené, že [redacted]

[redacted]. V hlavných úlohách psychologickej činnosti psychológa centra (obdobie [redacted]) je najaktuálnejším problémom pri [redacted] pri psychomotorickom nepokoji. Zároveň je tu uvedená nutnosť [redacted] z dôvodu ohrozenia života a zdravia kvôli [redacted] motorickej aktívnosti [redacted]. Vyhodnotenie plánu [redacted] starostlivosti [redacted] obsahuje informáciu, že [redacted] musí [redacted]. V správe o fyzickom, psychickom a sociálnom vývine [redacted] v časti zhodnotenie práce s dieťaťom za hodnotiace obdobie posledných 6 mesiacov je uvedené: [redacted]. Zároveň v rozklade proti rozhodnutiu ministerstva č. spisu 14828/2024-M_OdISVNR, č. z. 46219/2024 [redacted]

12. Podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 305/2005 Z. z. sa v súlade **so zásadou rovnakého zaobchádzania zakazuje diskriminácia** z dôvodov pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického zmýšľania alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného pôvodu alebo sociálneho pôvodu, **zdravotného postihnutia, veku**, majetku, rodu alebo iného postavenia. Práva ustanovené týmto zákonom sa teda zaručujú každému.

13. Zároveň je nutné vychádzať z tej skutočnosti, že **zákon č. 305/2005 Z. z. neobsahuje ustanovenia o používaní obmedzení (telesných alebo netelesných) pri výkone opatrení sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately**, teda takú právnu úpravu, ktorá by určovala právny rámec reglementácie – pravidlá takéhoto obmedzenia/obmedzovania detí, okolnosti prípustnosti použitia obmedzenia, či tzv. dovolené spôsoby a/alebo prostriedky obmedzenia dieťaťa, ako tomu je napr. v zákone č. 448/2008 o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon v znení neskorších predpisov) (ďalej len „zákon o sociálnych službách"), keď v ustanovení § 10 zákona o sociálnych službách je určené primárne zákonné pravidlo pre poskytovateľa sociálnych služieb, a to že v zariadení sociálnych služieb nie je dovolené používať prostriedky telesného a netelesného obmedzenia pri poskytovaní sociálnej služby. Ide o **zásadu**, teda ustálené pravidlo pre konanie a správanie sa osôb (pri poskytovaní sociálnej služby), ktorého **obsahová stránka je potom zrejmá i zo znenia ďalších ustanovení zákona o sociálnych službách, ako aj ďalšej platnej právnej úpravy (*sensu largo*) jednotlivo alebo vo vzájomných súvislostiach**. Je možné ju pri jej aplikácii **individualizovať**. Zákonnú výnimku predstavuje iba situácia, keď je priamo ohrozený život alebo priamo ohrozené zdravie. V takomto prípade je možné použiť prostriedky obmedzenia, ale ako prostriedky *ultima ratio*, a to iba na čas nevyhnutne potrebný na odstránenie priameho ohrozenia. Súčasne majú prostriedky obmedzenia netelesnej povahy prednosť pred použitím prostriedkov telesného obmedzenia a prostriedky telesného obmedzenia sú taxatívne určené (zvládnutie situácie použitím rôznych špeciálnych úchopov, umiestnením do miestnosti, ktorá je určená na bezpečný pobyt alebo použitím liekov na základe pokynu lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore psychiatria). Z taxatívneho výpočtu prostriedkov telesného obmedzenia nie je prípustné **nijak (ani analogicky) vybočiť,**

keďže ide o právnu úpravu v oblasti, kde môže dôjsť k zásahu do základných ľudských práv a slobôd.

14. V situáciách, **kedy je bezprostredne ohrozený život a zdravie dieťaťa je možné použiť také prostriedky/inštitúty, ktoré nie sú síce upravené v zákone č. 305/2005 Z. z., ale sú upravené v iných aplikovateľných právnych predpisoch**. Takýmto inštitútom je i **krajná núdza**. Krajnú núdzu zaraďujeme medzi okolnosti, ktoré vylučujú protiprávnosť trestného činu/zodpovednosť za správny delikt. V prípade splnenia zákonom stanovených predpokladov je možné konštatovať, že existuje okolnosť vylučujúca protiprávnosť činu, teda krajná núdza, a tak inak protiprávny čin nie je trestným činom/správnym deliktom kvôli absencii protiprávnosti činu/skutku. V krajnej núdzi dochádza **k priamemu ohrozeniu života alebo zdravia**, a teda ide o konanie z priamej, bezprostrednej či naliehavej situácie. **O krajnú núdzu však nejde**:

- ak bolo možné nebezpečenstvo priamo hroziace záujmu chránenému trestným zákonom za daných okolností **odvrátiť inak** – je tu podmienka tzv. **subsidiarity**, ktorá sa vyžaduje, aby sa najprv **vyčerpali všetky iné možnosti** na zamedzenie hroziaceho nebezpečenstva, ak to okolnosti dovoľujú,
- **spôsobený následok je zjavne závažnejší ako ten, ktorý hrozil (proporcionalita)** – závažnosť následku sa posudzuje zvlášť v každom jednom prípade, pričom sa prihliada na **konkrétne okolnosti a súvislosti**. Za zjavne závažnejší možno považovať taký následok, ktorý sa týka rovnako významného následku, ale má oveľa väčšiu intenzitu ako hroziaci následok, alebo tiež ak sa týka významnejšieho záujmu,
- ten komu nebezpečenstvo hrozilo je podľa všeobecne záväzného právneho predpisu povinný ho znášať.

Pokiaľ nebezpečenstvo už pominulo nemôže dôjsť k situácii, kedy bude inak protiprávny stav definovaný a posúdený aj naďalej ako krajná núdza. Ak by došlo k naplneniu atribútov na využitie inštitútu krajnej núdze a použitiu obmedzenia, obmedzenie má byť odstránené pokiaľ pominú dôvody nebezpečenstva.

15. Zo záznamov poskytnutých centrom pre deti a rodiny nevyplýva, že v prípade použitia mechanického obmedzenia sa v každom jednom prípade **jednalo o situáciu, kedy bol bezprostredne/priamo ohrozený život a zdravie detí**. Mechanické obmedzovanie je u [redacted] plánované a používané preventívne (Tiež z uvedených záznamov nevyplýva, že by dochádzalo k aplikácii tzv. **princípu subsidiarity**, teda, aby boli najprv vyčerpané iné možnosti riešenia danej situácie a že nedošlo k situácii, kedy by spôsobený následok bol zjavne závažnejší ako ten, ktorý hrozil či k aplikácii princípu proporcionality. [redacted] celkom určite nie je situáciou bezprostredného ohrozenia života a zdravia, kedy by mala byť [redacted]. Podobne, **možnosť**, že si môže [redacted], tak ako to je **opakovane konštatované v záznamoch** o starostlivosti o [redacted], ktoré koncipujú zamestnanci centra – dokonca **s prosbou alebo požiadavkou, aby** [redacted], **keďže môže podľa ich názoru dôjsť k ohrozeniu** [redacted] **zdravia, nie je možné subsumovať pod situácie bezprostredného ohrozenia**. V záznamoch absentujú akékoľvek zmienky zo strany odborného tímu centra o alternatívnych riešeniach/opatreniach. Za zmienku stojí tiež absencia akéhokoľvek uvažovania centra pre deti a rodiny o možnosti pre **psychomotorický vývoj** [redacted], resp. o neprimeranosti [redacted] mechanického obmedzovania vzhľadom na vytvorenie adekvátnych podmienok na napredovanie v [redacted] hrubej a jemnej motorike, či sebaobslužných činnostiach

(príjem potravy, resp. osvojovanie si samostatného príjmu potravy, ktoré by mohlo v budúcnosti viesť k možnosti odstránenia [redacted]). Fixácia prevažnú časť dňa a noci dieťaťa v priestore [redacted], o ktorý [redacted], [redacted] dieťaťa zjavne znemožňuje akýkoľvek vývin či napredovanie motoriky a zručností dieťaťa, bez ohľadu na to, aký potenciál dieťa reálne má, či nemá. **Takýto neprimeraný a generalizovaný prístup k starostlivosti o [redacted] má celkom určite širší a závažný vplyv na [redacted] celkový zdravotný stav, vrátane psychického.** V záznamoch centra pre deti a rodiny o [redacted] je na viacerých miestach uvedené, že [redacted] jednoducho [redacted] fixácia [redacted] má byť potom nástrojom – opatrením na zamedzenie takého [redacted] správania sa, či prejavovania sa (!). Celkom určite nejde o situácie bezprostredného ohrozenia života a zdravia, ale svojvôľu zo strany zamestnancov centra pre deti a rodiny. V psychologickom obraze [redacted] je pritom [redacted] ako [redacted]

16. Ministerstvo pri vyhodnocovaní záznamov nespozorovalo, že by [redacted] boli v takej intenzite, aby reálne, priamo, bezprostredne dochádzalo k ohrozeniu života či zdravia, neboli zaevidované ošetrenia, ktoré by naznačovali intenzitu [redacted]. Zaznamenávanie intenzity [redacted] a ich podrobnejší popis predstavuje vhodný spôsob ochrany samotných zamestnancov a ich konania, teda aby zamestnanci centra pre deti a rodiny disponovali dôkazom, že k fixácii/obmedzeniu pristúpili v situácii krajnej núdze. Rovnako tak zaznamenávanie týchto situácií a ich následná analýza môže prispieť k zisteniu, čo je spúšťačom [redacted] a ako ich čo najefektívnejším spôsobom riešiť tak, aby boli rešpektované v čo najvyššej možnej miere ľudské práva detí, ich blaho, najlepší záujem, ochrana dôstojnosti, duševného, telesného a citového vývinu a zdravotného stavu. Ministerstvo upozorňuje, že zo záznamov [redacted] celkom jednoznačne vyplýva, že ako [redacted], tak aj pravidelné [redacted] **v situácii, ktoré zamestnanci identifikujú ako [redacted], je v [redacted] prípade možné vnímať ako generalizovaný spôsob starostlivosti, bez ďalšieho zvažovania – primeranejších a miernejších opatrení/alternatív.** V záznamoch [redacted] sa nachádza, že podľa indikácie lekára má [redacted], ktorý má užívať [redacted]. Ide o [redacted] v situáciách označených iba ako [redacted], bez informácie, či [redacted] predchádzalo iné opatrenie – starostlivosť.

17. V spomínaných prípadoch **nebol aplikovaný tiež princíp subsidiarity** – v záznamoch neboli spomínané žiadne iné riešenia [redacted], okrem fixácie, resp. [redacted] pričom v spisovej dokumentácii **sú identifikované prostriedky, ktoré pôsobia na [redacted] upokojujúco.** V časti d) zdravotný stav, sebaobsluha, hygienické návyky, pohybové schopnosti, záujmy, záľuby, praktické zručnosti v pláne výchovnej práce s dieťaťom ([redacted], obdobie [redacted] a tiež [redacted]) je konštatované, že ak [redacted]. V časti b) citový a sociálny vývin, osobnostné vlastnosti, emócie, komunikácia, vzťahy, postoje, reakcie pri aktuálnej situácii dieťaťa vo vyhodnotení plánu výchovnej práci s dieťaťom (obdobie [redacted]) je uvedené, že [redacted]

[redacted]). V hlavných úlohách psychologickej činnosti psychológa centra [redacted] je pri [redacted], [redacted]. Použitie týchto prostriedkov nie je zaznamenané v záznamoch, pričom uvedené spôsoby [redacted] sú miernejšie a vzhľadom na dokumentáciu spôsobujú ukľudnenie [redacted].

18. Pri [redacted] bolo zas konštatované, že došlo [redacted] (bod 5. tohto rozhodnutia) odvtedy, čo je [redacted]. Zároveň tiež [redacted] centra pre deti a rodiny [redacted] že [redacted] si vyžaduje [redacted] a z [redacted] vyjadrenia je tiež zrejmé, že je [redacted]. **Používaním prostriedkov obmedzenia sa v žiadnom prípade nemá kompenzovať nedostatok personálu či nedostatok časového priestoru jednotlivých zamestnancov pre deti.** Nedostatok personálu resp. adekvátnej starostlivosti nemôže byť dôvodom na obmedzovanie. Centrum pre deti a rodiny má prihliadať na individuálne potreby detí a na ich najlepší záujem, má disponovať personálom, v takej kvalite a kvantite, aby nedochádzalo k zásahu do základných ľudských práv a slobôd. Ak by centrum pre deti a rodiny disponovalo dostatočným personálom bolo by možné zvládať stav [redacted] iným spôsobom, ktorý by bol primeranejší a vhodným spôsobom by akcentoval potreby [redacted] najlepší záujem, za súčasného rešpektovania ľudských práv.

19. Podľa ustanovenia § 7 ods. 6 zákona o inšpekcii v sociálnych veciach uplatnenie oprávnenia odseku 1 písm. d) sa **vykoná ústne**. Poverený zamestnanec pri výkone dozoru ústne uložil dozorovanému subjektu povinnosť prijať toto neodkladné opatrenie na odstránenie zistených nedostatkov dňa 06. 05. 2024. **Písomné vyhotovenie rozhodnutia** o uložení povinnosti podľa ustanovenia § 7 ods. 1 písm. d) sa doručí bezodkladne a na konanie o uložení povinnosti prijať neodkladné opatrenie sa vzťahuje správny poriadok. Proti rozhodnutiu možno podať odvolanie (rozklad) do troch dní odo dňa doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia pričom odvolanie proti tomuto rozhodnutiu nemá odkladný účinok a odvolací orgán o ňom rozhodne bezodkladne.

20. Podľa ustanovenia § 8 ods. 2 písm. a) zákona o inšpekcii v sociálnych veciach je dozorovaný subjekt povinný prijať neodkladné opatrenie na odstránenie zistených nedostatkov, pri ktorých možno dôvodne predpokladať vystavenie osoby, voči ktorej dozorovaný subjekt vykonáva opatrenia podľa zákona č. 305/2005 Z. z., ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu. Podľa ustanovenia § 10 ods. 1 písm. a) druhého bodu zákona o inšpekcii v sociálnych veciach sa správneho deliktu dopustí ten, kto neprijal takéto neodkladné opatrenie. Ministerstvo uloží za takýto správny delikt pokutu do 5 000 eur.

Na základe uvedených skutočností ministerstvo rozhodlo tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie

Proti tomuto rozhodnutiu možno podať rozklad podľa § 7 ods. 6 zákona o inšpekcii v sociálnych veciach v lehote do troch dní odo dňa doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia správnemu orgánu, ktorý ho vydal. Rozklad proti tomuto rozhodnutiu nemá odkladný účinok. Právoplatné rozhodnutie je preskúmateľné súdom.

doc. PhDr. Alena Zvarová Bašistová, PhD.
generálna riaditeľka